

دانشگاه پیام نور

دانشکده الهیات و علوم اسلامی

پایان نامه

برای اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: فلسفه اخلاق

گروه: الهیات

عنوان پایان نامه:

رابطه دین و اخلاق از دیدگاه ملاصدرا

یاور محمدی

استاد راهنما:

دکتر ناصر محمدی

استاد مشاور:

دکتر مهدی زمانی

شهریور: ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي جَعَلَ مِنَ
النَّارِ سَمُوكًا
وَالَّذِي جَعَلَ
الْجِبَالَ كَالْعِبَادِ
الْقَائِمِينَ
وَالَّذِي جَعَلَ
النَّجْمَ كَالْمُحْتَمِلِينَ
وَالَّذِي جَعَلَ
النَّجْمَ كَالْمُحْتَمِلِينَ
وَالَّذِي جَعَلَ
النَّجْمَ كَالْمُحْتَمِلِينَ

دانشگاه پیام نور

دانشکده الهیات و علوم اسلامی

نام مرکز: واحد تهران جنوب

پایان نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: فلسفه اخلاق

گروه: الهیات

عنوان پایان نامه:

رابطه دین و اخلاق از دیدگاه ملاصدرا

یاور محمدی

استاد راهنما:

دکتر ناصر محمدی

استاد مشاور:

دکتر مهدی زمانی

شهریور: ۱۳۹۱

اینجانب **یاور محمدی** دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۶ مقطع کارشناسی ارشد رشته فلسفه اخلاق گواهی می نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و ماخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

اینجانب **یاور محمدی** دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۶ مقطع کارشناسی ارشد رشته فلسفه اخلاق گواهی می نمایم چنانچه بر اساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب و نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب و و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می باشد.

شهریور ۱۳۹۱

تقدیم به:

بهترین یار و یاورم،

که در بدترین شرایط زندگی
مرا همراه شد

سرکار خانم نسرین گودرزی

سپاسگزاری

باسپاس و امتنان بی حد و حصر از خداوند سبحان که مرا
توفیق تحصیل و پژوهش عطا فرموده است.

وبا تقدیم مراتب تقدیر و سپاسگزاری از همه کسانی که به
نحوی از انحاء در به ثمر رسیدن این رساله موثر بوده اند:

از پدر و مادرم صادق ترین و بی ریاترین کسانی که
همواره یاورم بوده اند با تمام وجود سپاسگزارم.

پاس می نهم قدر و زحمات استاد ارجمند جناب
آقای دکتر ناصر محمدی را که با نکته سنجی های
دقیق خود صمیمانه مرا راهنمایی فرموده اند.

و سپاس و تشکر از استاد محترم جناب آقای
دکتر مهدی زمانی که با مشاوره های مشفقانه خود
هموار کننده راهم بوده اند. همچنین تقدیر و تشکر
از استاد بزرگوار دکتر حمید رضایی که داوری این
پژوهش را به عهده گرفتند .

با احترام

یاور محمدی

شهریور ۱۳۹۱

چکیده

ارتباط و نیازمندی اخلاق به دین، یکی از مسائل مهمی است که همواره ذهن متفکران را به خود جلب کرده و آنان را وادار به تامل و اندیشه ورزی در این مقوله کرده است. مهمترین پرسشی که ذهن اندیشمندان حوزه دین و اخلاق را به خود جلب کرده این است که آیا اخلاق، محصول وحی و تعالیم آسمانی انبیاء و اوصیای الهی است یا مانند سایر شاخه های معرفتی نظیر فیزیک، ریاضیات و غیره یک دانش بشری است و بدون نیاز به دین دارای هویت مستقل است و اتکاء و ابتنایی بر اعتقادات دینی ندارد. هدف پژوهش انجام شده با عنوان "بررسی رابطه دین و اخلاق از اندیشه صدرالمتالهین" دستیابی به این سوال است که از میان انواع ترابط موجود بین دین و اخلاق شامل: اتحاد، تباین و تعامل اندیشه فیلسوف مسلمان بر کدامین نوع می باشد. پس از بررسی منابع موجود و مبانی نظری شامل نظریه های فلسفی اخلاق و نظریه های دینی و همچنین مروری بر پیشینه و تاریخ انواع ترابط، نظریات مربوط به صدرالمتالهین در این خصوص بررسی گردید و در نتیجه دیدگاه وی مبتنی بر اصول بنیادین فلسفی اش از جمله حرکت جوهری و تشکیک وجود و اصالت وجود، استخراج و توصیف گردید. چنانکه می توان گفت نظام اخلاقی وی بر اساس کمال پذیری نفس و با توجه به اصالت وجود شکل گرفته است. یافته ها و نتایج حاصل از بررسی اسناد و متون موجود در این تحقیق بیانگر آنند که در حکمت متعالیه صدرابا نگرش خاص خود، انسان را وارد ارتباط وجودی با خدا و در حرکت و سیر بسوی هدف غایی نموده و استکمال نفس انسانی و رهایی به سعادت را غایت نهایی انسان معرفی کرده است. با این اندیشه انسان تاب فرشته شدن را هم دارد اگر در مسیر کمال قرار گرفته و به کلام وحی از زبان انبیاء ره جوید. با این مستمسک صدرابا هدف رسالت انبیاء را اخلاق می خواند و به استناد آیات متعدد قرآنی چون آیه شریفه: "هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ" (الجمعه ۲/۱) می فرماید علاوه بر بیداری فطرت انسانها از طریق تذکر و تلاوت قرآن، تزکیه نفوس از جمله مهمترین دلایل رسالت پیامبران می باشد لذا پژوهش حاضر با رویکرد اخلاق دینی در چهار فصل به تبیین نظریه صدرالحکماء در باب دین و اخلاق و نحوه تعامل این دو مقوله می پردازد. تا چه در نظر افتد....

واژگان کلیدی: ملاصدرا، اخلاق، دین، اخلاق دینی، تعامل، حکمت متعالیه

فصل اول: کلیات

- مقدمه ۱
- ۱-۱- بیان مسئله ۴
- ۲-۱- هدف تحقیق ۴
- ۳-۱- سوالات اصلی تحقیق ۴
- ۴-۱- سوالات فرعی تحقیق ۵
- ۵-۱- فرضیات تحقیق ۵
- ۶-۱- پیشینه تحقیق و اهمیت موضوع ۵
- ۷-۱- پیشینه بحث رابطه دین و اخلاق ۶
- ۷-۱- ۱- رابطه دین و اخلاق در غرب ۶
- ۷-۱- ۲- رابطه دین و اخلاق در جهان اسلام ۷
- ۷-۱- ۲- ۱- معتزله ۸
- ۷-۱- ۲- ۲- اشاعره ۸
- ۸-۱- جایگاه علم اخلاق ۹
- ۹-۱- قلمرو رابطه دین و اخلاق در حوزه علوم ۹
- ۱۰-۱- اهداف مشترک دین و اخلاق ۱۱
- ۱۱-۱- ضرورت تحقیق ۱۲
- ۱۲-۱- روش تحقیق ۱۲
- ۱۳-۱- محدودیتهای تحقیق ۱۲
- ۱۴-۱- کاربرد تحقیق ۱۳
- ۱۵-۱- طرح کلی تحقیق ۱۳

۱-۱۶- تعاریف و اژگان کلیدی ۱۳

فصل دوم: دین از دیدگاه ملاصدرا

مقدمه ۱۶

۲- ۱- انواع حکمت ۱۷

۲- ۱- ۲- حکمت نظری ۱۷

۲- ۱- ۳- حکمت عملی ۱۸

۲- ۲- علم الهی ۲۰

۲- ۳- جایگاه ایمان ۲۲

۲- ۴- ایمان ۲۴

۲- ۴- ۱- ایمان از حیث علم و عمل ۲۶

۲- ۴- ۲- مراتب ایمان از حیث علم و عمل ۲۶

۲- ۴- ۳- متعلق ایمان ۲۷

۲- ۴- ۴- انواع ایمان ۲۸

۲- ۴- ۵- مراتب و درجات ایمان ۲۹

۲- ۴- ۶- تفاوت ایمان و اسلام ۳۰

۲- ۵- خدانشناسی ۳۱

۲- ۵- ۱- اثبات واجب الوجود ۳۱

۲- ۶- صراط ۳۲

۲- ۶- ۱- نبی شناسی ۳۳

۲- ۶- ۲- برهان عقلی بر اثبات پیامبران ۳۴

۲- ۶- ۳- حقیقت نبی ۳۵

۲- ۶- ۴- درجات انبیاء ۳۶

۳۷ ۲-۶-۵-ویژگیهای رسالت
۳۸ ۲-۶-۶-کمالات ثانوی نبی
۳۸ ۲-۶-۷-مجموعه تعالیم نبی
۳۹ ۲-۶-۸-باطن و ظاهر نبوت
۳۹ ۲-۶-۹-فلسفه بعثت انبیاء
۴۰ ۲-۶-۱۰-دلایل نبوت
۴۱ ۲-۷-۷-کلام وحی
۴۳ ۲-۷-۱-فهم بطون کلام الهی
۴۴ ۲-۸-۸-شریعت
۴۵ ۲-۸-۱-اهداف شرایع
۴۶ ۲-۸-۲-ظاهر و باطن شریعت
۴۷ ۲-۸-۳-شریعت و سیاست
۴۸ ۲-۸-۴-تفاوت سیاست و شریعت
۴۸ ۲-۸-۴-۱-از لحاظ مبدأ
۴۸ ۲-۸-۴-۲-از جهت غایت و نهایت
۴۹ ۲-۸-۴-۳-از جهت فعل
۴۹ ۲-۸-۴-۳-از جهت انفعال
۵۰ ۲-۹-۹-معادشناسی
۵۰ ۲-۹-۱-اثبات عالم روحانی و جایگاه نفوس بشری
۵۱ ۲-۹-۲-تفاوت دنیا و آخرت در وجود جسمانی
۵۱ ۲-۹-۳-آیات معادی
۵۲ ۲-۹-۴-حشر خلاق

۵۴	۲-۹-۵- مراتب مردمان در ادراک معاد.....
۵۴	۲-۹-۶- طوایف مردمان در روز رستاخیز.....
۵۶	۲-۹-۷- حساب و میزان.....
۵۷	۲-۱۰-۱- جمع بندی اندیشه ملا صدرا در باب دین.....

فصل سوم: اخلاق از دیدگاه ملا صدرا

۶۱	مقدمه.....
۶۳	۳-۱- موضوع و غایت حکمت.....
۶۴	۳-۱-۲- حکمت غریزی و حکمت اکتسابی.....
۶۶	۳-۲- عقل از دیدگاه ملا صدرا.....
۶۷	۳-۳- حرکت جوهری.....
۶۸	۳-۴- انسان شناسی.....
۶۸	۳-۴-۱- جایگاه انسان در دیدگاه ملا صدرا.....
۶۹	۳-۴-۲- نفس شناسی ملا صدرا.....
۶۹	۳-۴-۲-۱- مراتب نفس.....
۷۰	۳-۴-۲-۲- حدود نفس انسانی.....
۷۱	۳-۴-۲-۳- عوالم ادراکی نفس.....
۷۲	۳-۴-۳- وجود قوه عاقله انسان.....
۷۳	۳-۴-۴- ویژگیهای جواهر ملکوتی.....
۷۴	۳-۴-۵- سیر صعودی انسان.....
۷۵	۳-۴-۶- کمال انسان.....
۷۶	۳-۵- مراتب عقل نظری.....
۷۷	۳-۶- عقل عملی.....

- ۷۷..... ۳-۶-۱- مراتب عقل عملی.....
- ۷۸..... ۳-۷-۱- اخلاق در دیدگاه ملاصدرا.....
- ۷۹..... ۳-۷-۱- ملکه و حال در نظام اخلاقی ملاصدرا.....
- ۸۰..... ۳-۷-۲- جایگاه خواطر در نظام اخلاقی ملاصدرا.....
- ۸۱..... ۳-۷-۲-۱- انواع خواطر.....
- ۸۲..... ۳-۸-۱- سعادت به عنوان معیار فعل اخلاقی.....
- ۸۳..... ۳-۸-۱- سعادت ظنی.....
- ۸۳..... ۳-۸-۱-۱- تعریف لذت و الم.....
- ۸۵..... ۳-۸-۱-۲- برتری لذات عقلی بر لذات حیوانی.....
- ۸۶..... ۳-۸-۲- سعادت حقیقی.....
- ۸۷..... ۳-۸-۲-۱- موانع رسیدن به سعادت حقیقی.....
- ۸۸..... ۳-۹- شقاوت حقیقی.....
- ۹۰..... ۳-۹-۱- اسباب شقاوت.....
- ۹۴..... ۳-۱۰- جایگاه عشق در نظام اخلاقی ملاصدرا.....
- ۹۵..... ۳-۱۰-۱- انواع محبت.....
- ۹۶..... ۳-۱۰-۲- تفاوت معشوقها.....
- ۹۷..... ۳-۱۰-۳- اوصاف محبان خدا.....
- ۹۹..... ۳-۱۱- جمع بندی دیدگاه ملاصدرا در باب اخلاق.....
- فصل چهارم: رابطه دین و اخلاق از دیدگاه ملاصدرا**
- ۱۰۴..... مقدمه.....
- ۱۰۵..... ۴-۱- دیدگاه اول: اتحاد دین و اخلاق.....
- ۱۰۷..... ۴-۱-۳- استنتاج.....

- ۱۰۷..... ۴-۱-۳-۱- استنتاج اخلاق از دین
- ۱۰۷..... ۴-۲-۳-۱- نسبت عقل و دین
- ۱۱۱..... ۴-۳-۳-۱- نظریه فرمان الهی
- ۱۱۲..... ۴-۱-۳-۳-۱- نقد نظریه فرمان الهی
- ۱۱۲..... ۴-۴-۳-۱- نظریه متفکران مسلمان در مورد حسن و قبح
- ۱۱۳..... ۴-۱-۴-۳-۱- معانی لفظی حسن و قبح
- ۱۱۳..... ۴-۵-۳-۱- ایرادات بر نظریه استنتاج اخلاق از دین
- ۱۱۴..... ۴-۶-۳-۱- استنتاج دین از اخلاق
- ۱۱۶..... ۴-۱-۶-۳-۱- ایرادات این نظریه
- ۱۱۶..... ۴-۲- دیدگاه صدرالمتألهین در خصوص نظریه اتحاد
- ۱۱۶..... ۴-۳- دیدگاه دوم: تباین دین و اخلاق
- ۱۱۸..... ۴-۱-۳- دیدگاه اول: استقلال دین و اخلاق
- ۱۲۱..... ۴-۲-۳- دیدگاه دوم: تنافر جزئی دین و اخلاق
- ۱۲۳..... ۴-۳-۳- دیدگاه سوم: تنافر کلی دین و اخلاق
- ۱۲۳..... ۴-۴- دیدگاه صدرالمتألهین در خصوص نظریه تباین
- ۱۲۴..... ۴-۵- مقوله سوم: تعامل دین و اخلاق
- ۱۲۴..... ۴-۱-۵- مبانی دیدگاه تعامل
- ۱۲۴..... ۴-۲-۱-۵- حسن و قبح ذاتی
- ۱۲۶..... ۴-۳-۱-۵- حجیت عقل و وحی
- ۱۲۶..... ۴-۴-۱-۵- اثبات نیاز بشر به وحی
- ۱۲۸..... ۴-۵-۱-۵- معیار اخلاق
- ۱۴۵..... ۴-۶-۱-۵- نیازمندی های دین و اخلاق

- ۴-۵-۱-۷-وابستگی اخلاق به دین.....۱۴۵
- ۴-۵-۱-۸-دین و ضمانت اجرای اخلاق.....۱۴۶
- ۴-۵-۱-۹-دین و فراگیری عمل اخلاقی.....۱۳۱
- ۴-۶-تعامل دین و اخلاق از دیدگاه ملاصدرا.....۱۳۱
- ۴-۷-نتیجه گیری.....۱۳۹
- منابع و ماخذ.....۱۵۹

چکیده انگلیسی

فصل اول

کلیات

مقدمه

محمد بن ابراهیم ملقب به صدرالمتألهین و معروف به ملاصدرا یکی از بزرگترین فلاسفه اسلامی و ایرانی در عهد صفویه است که در سال ۹۷۹ ه.ق در شیراز متولد شد.

سید جلال الدین آشتیانی در شرح حال و آرای فلسفی ملاصدرا چنین آورده است که: "تاریخ تولد آخوند را ارباب تراجم ضبط نکرده اند ولی وفاتش سنه (۱۰۵۰) اتفاق افتاده است." در حاشیه مشاعر چاپ طهران (ص ۷۷) در بحث اتحاد عاقل و معقول عبارت ذیل از مصنف نقل شده است نگارنده عین همین عبارت را در حاشیه اسفار خطی که نزدیک به عصر مصنف نوشته شده است دیده ام حاشیه مربوط به عبارت ذیل است: "کل صوره ادراکیه سواء کانت معقوله او محسوسه فهی متحد الوجود مع وجود مدرکها ببرهان فایض علینا من عندالله" در حاشیه نوشته شده است: "تاریخ هذه الافاضه کان ضحوه یوم الجمعه سابع جمادی الاولی لعام سبع و ثلاثین بعد الالف من الهجرة النبویة و قد مضی من عمر المؤلف ثمان و خمسون سنه -منه" (آشتیانی، ۱۳۴۰: ۲).

روی این حساب از عمر صاحب ترجمه در موقع نگارش حاشیه مذکور ۵۸ سال گذشته بوده و ناچار تولدش در سنه ۹۷۹ واقع شده است و در موقع رحلت از این دنیا ۷۱ سال داشته است.

صدرالمتألهین بعد از تکمیل سطوح فقه و اصول برای ادامه تحصیل به اصفهان که در آن زمان دارالعلم معظمی بوده است مسافرت می نماید، صاحب ترجمه از عباد و زهاد علمای اسلام بشمار می رود علاوه بر مقامات علمی در عبادت و تصفیه باطن و نفس و اعراض از اهل دنیا و توجه بحق صاحب حظی وافر و بهر های کامل بوده است.

هفت سفر به زیارت بیت الله مشرف شده و اغلب این سفرها را پیاده پیموده است در عقاید تشیع متصلب و از پیروان و شیعیان واقعی ائمه اطهار علیهم السلام است و راه نجات را منحصر به پیروی و تبعیت از جمله وحی و اهل بیت طهارت می داند در موارد عدیده از کتب خود تصریح کرده است که علم به مبدا و معاد و علم انفس و عوالم بعد از نشاء برای انسانی حاصل نمی شود مگر به پیروی از مشکوه نبوت و ولایت: "انی اعلم یقینا انه لا یمکن لاحدان یعبد الله کما هو اهله و مستحقه الا بتوسط من له الاسم الاعظم و هو الانسان الکامل خلیفه الله بالخلافه الکبری" (همان).

از شرح اصول کافی ومفاتیح الغیب و اسرارالایات وتفسیرقرآن وسایرکتب اومعلوم میشودکه احاطه کاملی به آیات قرآنیہ واقوال مفسرین و اخباروارده از طریق اهل بیت عصمت وطهارت داشته است.

در علم حدیث و رجال صاحب نظریه بوده است و کثیری از حقایق مربوطه با مبدا و معاد را از اهل بیت وحی استنباط نموده است (همان، ۳).

در علوم عقلیه و معارف الهیه شاگرد سید محق داماد بوده است. در علوم نقلیه نیز درمکتب شیخ بهاءالدین عاملی تلمذ می کرده است و سالهای متمادی نزد آن استاد به قرائت فقه و اصول و رجال اشتغال داشته است.

این حکیم گرانمایه در عصر خود مورد اذیت و تعدی و ظلم بیشمار واقع شده و مخالفان علم و فضیلت و طالبان جمود فکری و منغمر در اوهام بطرق مختلف از آثار او جلوگیری نمودند. به همین جهت وطن مالوف خود را ترک نمود و به بعضی از دیار مقدسه پناه برد. فیلسوف مسلمان در پروراندن مسایل غامض اعجاز نموده است در حسن تعبیر و سلاست کلام وجودت تقریر در بین مولفان نظیر ندارد، مشکل ترین مطلب علمی را بصورت های مختلف و عبارات گوناگون بیان نموده است (همان: ۷).

وی در علوم الهی و فلسفه ماوراء الطبیعه مقام بلندی را داراست و آراء و نظریه های فلسفی او مورد توجه محققان می باشد. نزدیک به پنجاه کتاب در فلسفه و تفسیر و حدیث از او باقی مانده است. بزرگترین و معروفترین کتاب وی "اسفار اربعه" است که یک دوره فلسفه جامع در ۹ جلد می باشد و کتاب درسی محسوب می شود. ملا صدرا در تطبیق مبانی وقوانین شرع با براهین عقلی کار قابل توجه و شایانی انجام داده است.

در خصوص ابتکارات علمی و فلسفی وی به جرات می توان اذعان کرد که : کمتر کسی است که با تاریخ پر مایه فرهنگ و فلسفه اسلامی آشنا باشد و نام ملاصدرا و یا ابتکار شگرف فلسفی او با نام "حرکت جوهری" را نشنیده باشد. این دو نام چنان بهم پیوند خورده اند که نیوتن و جاذبه عمومی و یا انیشتن و نسبیت عام. و الحق باید اذعان نمود که عظمت و اهمیت کشف و ابتکار نظریه حرکت جوهری و تاثیر عمیق و پر دامنه و دراز آهنگ آن بر فلسفه و فرهنگ اسلامی به هیچ روی کمتر از آن دو کشف عظیم علمی در سراسر تاریخ علم و اندیشه نیست (سروش، ۱۳۷۹: ۱).

۱-۱- بیان مسئله

رابطه دین و اخلاق یکی از موضوعاتی است که هم در فرهنگ اسلامی وهم در فرهنگ غرب از تاریخ بلندی برخوردار است. این پیوند عمیق تر و روشن تر از آن است که قابل انکار باشد. از این رو تنها سوال معناداری که در این باره می توان در انداخت نوع و چگونگی این پیوند و ارتباط است که این پایان نامه با تبیین انواع ترابط و باتاکید بر انواع ترابط، نظریه تعامل اخلاق و دین راداندیشه ملاصدرای شیرازی به تفسیر می نشیند.

۱-۲- هدف تحقیق

نخستین مسئله ای که در مورد رابطه دین و اخلاق در نگاه ملاصدرا مطرح می شود. معنای دین و اخلاق است. صدرالمتالهین در کتاب گرانسنگ شرح اصول کافی مقصود از دین و اخلاق را به روشنی بیان می کند. از آنجا که در اندیشه این فیلسوف مسلمان نگرشهای دینی در عملکرد اخلاقی انسانها تاثیر بسزایی ایفا می کند باین تفاسیر هدف اصلی تحقیق تبیین رابطه این دو می باشد. که با توجه به اندیشه خدامحوری وی و همچنین در هم تنیده گی آموزه های اخلاقی با اصول وارزشهای دینی و اهمیت دیدگاه سعادت نگری تعامل این دو تحلیل می گردد.

۱-۳- سوالات اصلی تحقیق

-دین در اندیشه صدرالمتالهین به چه معناست؟

-اخلاق در اندیشه صدرالمتالهین به چه معناست؟

-چه نوع رابطه ای بین دین و اخلاق در اندیشه صدرالمتالهین وجود دارد؟

۱-۴- سوالات فرعی تحقیق

- مبانی اخلاقی ملاصدرا چه تاثیری در ارتقا اخلاق انسانی دارد؟

- تعامل اخلاق و دین چه تاثیری در تکوین اخلاق انسانی دارد؟

۱-۵- فرضیات تحقیق

- تفسیر و تاویل خاص ملاصدرا از نفس، تجسم اعمال، نامه عمل، میزان، صراط و اخلاق موجب کرامت انسانی و آزادی وی در جهت انتخاب راه کمال و ارتقا اخلاقی و تقرب الی الله می شود.

- محور اندیشه فیلسوف مسلمان تحت تاثیر پذیرش کتاب آسمانی و وحی معنا پیدا می کند.

- نظریات ملاصدرا درباره اخلاق و مبادی آن برگرفته از اصول دین می باشد.

۱-۶- پیشینه تحقیق و اهمیت موضوع

با مطالعات انجام شده ، در خصوص صدرالمتالهین ، به خصوص در چند سال اخیر هم از نظر پایان نامه ها و هم به لحاظ تحقیقات و نگارش کتب و مقالات و همچنین برگزاری نشستهای بزرگداشت جایگاهی مناسب می توان برای این فیلسوف گرانقدر یافت. گرچه هنوز، بسیاری از آرای صدرالمتالهین ، می توانند با نگاهی جدید مورد توجه قرار گیرند و با نظریات دیگر متفکران مقایسه شوند. چندانکه می توان در رویکردی نو به پژوهشی با این مسئله اشاره کرد: در منظومه فکری صدرالمتالهین دانش سیاسی از چه جایگاهی برخوردار است؟ واز مکتب حکمت سیاسی متعالیه سخن گفت که مکتبی خدامحور است. و پیامبران و امامان و مجتهدان برای هدایت و راهنمایی انسان از سوی خداوند وظیفه دارند و مکتبی غایت مدار و هدف محور است و نظام سیاسی مورد نظر ملاصدرا نظامی دینی است (لک زایی، ۱۳۸۱: ۱۴۸-۱۵۰).